

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Helmi, Satu; Kinnunen, Ismo; Louhemäki, Sirpa; Saarinen, Susanna

Julkaisun nimi: Uraseurantakyselyllä tietoa työllistymisen laadusta

Julkaisuvuosi: 2020

Versio: Final draft

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Helmi, S., Kinnunen, I., Louhemäki, S. & Saarinen, S. (2020). Uraseurantakyselyllä tietoa työllistymisen laadusta. AMK-lehti/UAS journal, (4).

Uraseurantakyselyllä tietoa työllistymisen laadusta

Satu Helmi, KM laatusuunnittelija, Turun ammattikorkeakoulu, satu.helmi@turkuamk.fi

Ismo Kinnunen, FT kehityspäällikkö, Oulun ammattikorkeakoulu, ismo.kinnunen@oamk.fi

Sirpa Louhemäki, Tradenomi (ylempi AMK), tietotuotantopäällikkö, Laurea-ammattikorkeakoulu, sirpa.louhemaki@laurea.fi

Susanna Saarinen, YTM erikoissuunnittelija, Tampereen ammattikorkeakoulu, susanna.saarinen@tuni.fi

Rahoituskaudella 2017 - 2020 korkeakouluista valmistuneiden työllisyyttä mitattiin ainoastaan valmistuneiden työllisten määrällä. Ammattikorkeakoulututkinnon 2010-luvulla suorittaneista keskimäärin 80 % on töissä vuosi valmistumisensa jälkeen (vipunen.fi). Määrällinen mittari ei kuitenkaan kerro sitä, millaisiin tehtäviin valmistuneet ovat työllistyneet, työskentelevätkö koulutustaan vastaavalla alalla, minkälainen on heidän urakehityksensä ja miten koulutus on vaikuttanut siihen tai miten koulutus on vastannut työelämän tarpeita uran varrella.

Muun muassa edellä esitettyjen puutteiden paikkaamiseksi haluttiin 2021 alkavalla rahoituskaudella lisätä rahoitusmalliin työllistymisen laatua kuvaava mittari (uraseurantakysely). Suomalaiset yliopistot ovat tehneet valmistuneiden uraseurantaa ura- ja rekrytointipalveluiden Aarresaari-verkoston yhteistyönä vuodesta 2004 lähtien. Ammattikorkeakouluissa uraseurannan tiedonkeruun sekä tiedon hyödyntämisen käytännöt ovat olleet vaihtelevia eikä yhteistä toimintarakennetta tai -mallia uraseurannan tekemiseen ole ollut (Marttila 2017, 4). Tarve yhtenäiselle uraseurannalle on ollut pitkään, mutta vasta vuonna 2019 toteutettiin ammattikorkeakoulujen ensimmäinen valtakunnallinen uraseurantakysely.

Valtioneuvosto hyväksyi tammikuussa 2019 yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uudet rahoitusmallit sopimuskaudelle 2021–2024. Rahoitusmallien uudistaminen on osa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpanoa, liittyen teemaan *Mahdollistava ohjaus, resurssit ja rakenteet* (OKM 2018, 4). Rahoitusta pohtinut ryhmä perusteli uutta mittaria seuraavasti: *Muodostamalla työllistymistä kuvaava indikaattori yhdistelmänä määrällistä ja laadullista näkökulmaa pystytään toisaalta hyödyntämään työllistymisen näkökulmaa mahdollisimman lyhyellä seurantajaksolla rahoitusmallissa ja toisaalta huomioimaan korkeakoulutettujen omat kokemukset useampi vuosi valmistumisensa jälkeen korkeakoulutuksensa tuottamasta osaamisesta työelämässä* (OKM 2018, 31).

Mitä laadullinen työllistyminen tarkoittaa?

Laadullisella työllistymisellä tarkoitetaan valmistuneiden työllistymistä koulutusta ja erityisesti tutkinnon tasoa vastaavasti. Laadullista työllistymistä voidaan tarkastella *ainakin yksilön, koulutuksen järjestäjän sekä työelämän näkökulmasta* (OKM 2017, 16). Tutkinnon suorittaneelta kysytään subjektiivista kokemusta koulutuksesta ja työllistymisestä. Koulutuksen järjestäjiä taas halutaan kannustaa huomioimaan laadullinen työllistyminen toiminnassaan. Käytännössä tällä tarkoitetaan koulutuksen työelämärelevanssia: tutkintojen kykyä tuottaa sellaista osaamista, jota opiskelijat tarvitsevat siirtyessään työelämään, työelämätarpeiden huomioimista koulutuksissa sekä työelämäyhteistyötä.

Entisen opetus- ja kulttuuriministerin Sanni Grahn-Laasosen mukaan *koulutuksen tulee tuottaa sellaista osaamista, jolle on käyttöä työmarkkinoilla ja jolla työllistyy. Kyse on koulutuksen laadusta. Olisi vanhanaikaista puhua "oman alan töistä", koska työelämä muuttuu nopeasti ja laaja-alaisella osaamisella voi työllistyä hyvinkin erilaisiin tehtäviin. Siksi on tärkeää, että mittareissa arvioidaan koulutustasoa laajemmin kuin alakohtaisesti.* (OKM tiedote 2.3.2017).

Miten rahoitus määräytyy?

Kyselystä valikoitiin rahoitusmalliin vaikuttavat kysymykset siten, että ne mittaisivat *tutkinnon suorittaneen henkilön tyytyväisyyttä saamaansa korkeakoulutukseen, mahdollisuuksia hyödyntää korkeakoulussa hankittua osaamista työelämässä, työn vaatavuutta suhteessa saatuun korkeakoulutukseen sekä korkeakoulutuksen merkitystä osaamisen kehittämisessä* (OKM 2017).

Ammattikorkeakoulun saamat pisteet lasketaan vastaajien antamista arvioista. Ammattikorkeakoulun rahoitus määräytyy näiden pisteiden suhteellisenä osuutena kaikkien ammattikorkeakoulujen pisteistä. Rahoitukseen vaikuttaa siten sekä vastaajien antamat arviot että vastaajien määrä.

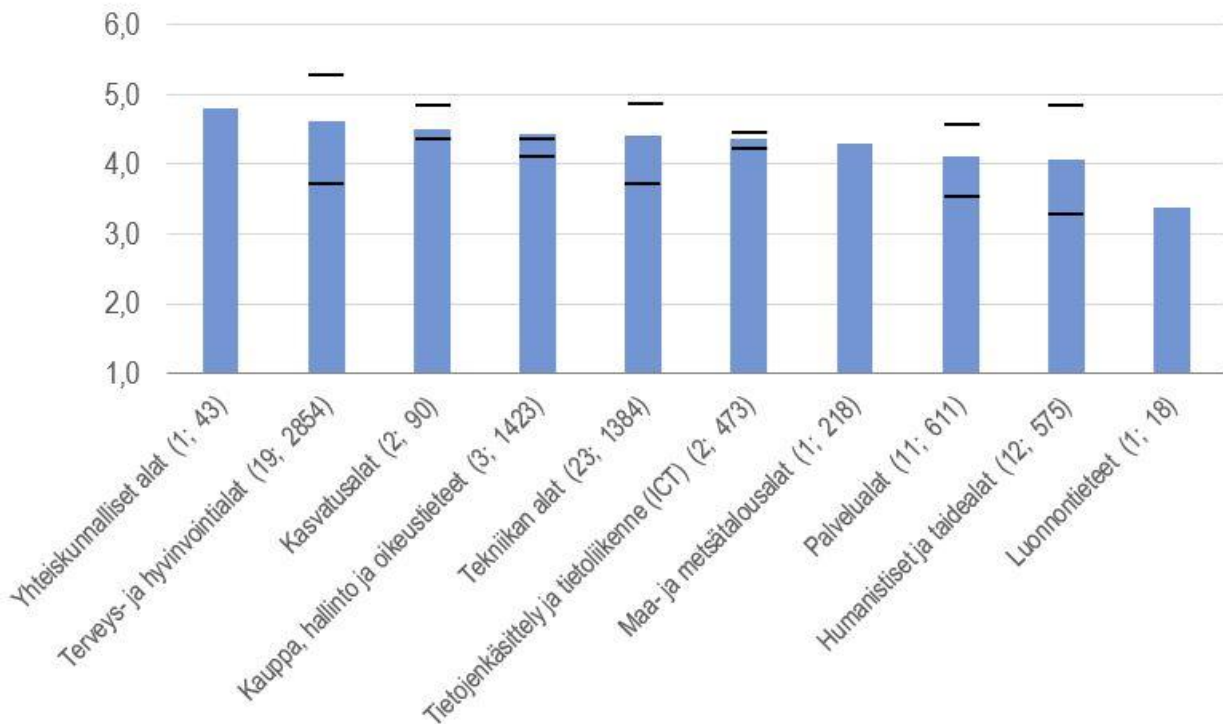
Kyselyvastausten perusteella ammattikorkeakouluille jaetaan 3 % niiden perusrahoituksesta. Nykyisellä vuosibudjetilla se tarkoittaa yhteensä noin 24 miljoonaa euroa. Tästä voidaan laskea, että yhden vastauksen rahallinen arvo ammattikorkeakouluille 2021 rahoituksessa on keskimäärin noin 2 800 euroa. Kahden vuoden kokemusten perusteella vastausten keskiarvojen vaihtelu eri ammattikorkeakoulujen välillä on erittäin pientä. Alumnien vastausaktiivisuus vaikuttaa korkeakoulujen saamaan rahoitukseen enemmän kuin vastausten sisältö. Kriittinenkin vastaaja on ammattikorkeakoululle rahoituksen kannalta parempi kuin kokonaan vastaamatta jättävä alumni. Isoille ammattikorkeakouluille yhden prosenttiyksikön muutos vastausprosentissa voi tarkoittaa 30 000 - 60 000 euron muutosta rahoituksessa.

Kyselyn luotettavuus laadun indikaattorina

Joka vuosi 24 000 ammattikorkeakoulusta viisi vuotta aiemmin valmistunutta saa pyynnön vastata valtakunnalliseen uraseurantakyselyyn. Reilu kolmannes kohderyhmästä vastaa, ja kattavan aineiston perusteella saadaan ajantasaista tietoa valmistuneiden työurista ja työmarkkinatilanteesta, tutkinnon jälkeisestä lisäkouluttautumisesta sekä opintojen työelämävastaavuudesta.

Valtakunnallisesti uraseurantakyselyn vastausprosentit vaihtelevat jonkin verran taustamuuttujien mukaan. Esimerkiksi YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat vastanneet kyselyyn AMK-tutkinnon suorittaneita aktiivisemmin, naiset enemmän kuin miehet ja vanhemmat ikäryhmät enemmän kuin nuoremmat. Alhaisin vastausprosentti on ikäryhmällä 25–29 -vuotiaat, joita kyselyn kohderyhmään kuuluu eniten. Myös koulutusalaakohtainen vaihtelu vastausprosentteissa on suurta (lisätietoa uraseurannat.fi -sivulla).

Tarkasteltaessa vuonna 2019 kyselyyn vastanneiden alumnien tyytyväisyyttä kokonaisuudessaan suorittamaansa tutkintoon työuran kannalta vaihtelua oli erityisesti tutkinnoittain (keskiarvot 3,3:sta 5,2:een), mutta eroja oli myös koulutusaloittain (kuvio 1) ja ammattikorkeakouluittain (4,0 - 4,7).

Kuvio 1. Tyytyväisyys (1 = erittäin tyytymätön, ... ,6 = erittäin tyytyväinen) kokonaisuudessaan viisi vuotta aiemmin suorittamaan AMK-tutkintoon koulutusaloittain vuonna 2019. Koulutusalan nimen perässä alan AMK-tutkintojen määrä sekä vastaajien määrät yhteensä. Kuvaan on merkitty koulutusosalta keskiarvot alhaisimmasta ja korkeimmasta tutkinnosta.

Vanhentunutta opiskelijapalautetta vai ajantasaista työelämäpalautetta?

Työllistymisen laadun mittaaminen ei ole helppoa. Asiaa selvittänyt työryhmä kartoitti kattavasti erilaisia mittarivaihtoehtoja. Uraseurannan lisäksi esillä olivat mm. palkkaus ja tilastokeskuksen ammattiasemaluokitus, mutta näihin kaikkiin liittyy erilaisia haasteita ja rajoitteita. Kuvaavaa on, että työryhmä ei myöskään ollut lopullisesta ehdotuksestaan täysin yksimielinen. (OKM 2017). Siitä huolimatta uraseurantakyselyn perusteella on päädytty jakamaan korkeakoulujen kesken varsin huomattava määrä rahoitusta.

Kyselyvastausten perusteella näyttää siltä, että koulutusallalla tai tutkinnolla on suurempi vaikutus vastaajien subjektiivisiin kokemuksiin ja laadullisiin arvioihin, kuin koulutusta antavalla ammattikorkeakoululla. On itsestään selvää, että korkeakoulujen tulee tarjota opiskelijoilleen sellaiset valmiudet, joilla he voivat työllistyä koulutustaan vastaavaan työhön. Vaikeampi kysymys kuitenkin on, missä määrin korkeakoulu voi omalla toiminnallaan tosiasiaissa vaikuttaa valmistuneiden opiskelijoiden työllistymiseen ja sen laatuun, ja missä määrin työllistyminen on kiinni esim. kulloisestakin työmarkkinatilanteesta eri aloilla tai valmistuneen henkilökohtaisista ominaisuuksista, motiiveista ja elämäntilanteesta.

Koska kyselyn vastaajamäärät heijastuvat voimakkaasti ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, on todennäköistä, että korkeakoulut ponnistelevat vastausprosenttien kasvattamiseksi. Tämä taas lisää kyselyn relevanssia ja tulosten käyttöarvoa. Vaarana kuitenkin on, että kyselyn arvo ammattikorkeakouluissa nähdään pelkästään rahoitusmallin kautta. Haasteena onkin se, että kyselyistä saatava tieto tavoittaa oikeat kohderyhmät ja se nähdään ammattikorkeakouluissa viiden vuoden viiveellä saadun opiskelijapalautteen sijaan arvokkaana ja ajantasaisena palautteena nykyisestä työelämästä.

Työelämäpalautteena kysely tuottaa nykyisille opiskelijoille tietoa, millaisia taitoja heiltä odotetaan työelämässä ja auttaa ymmärtämään muidenkin kuin ammatillisten taitojen kehittämisen tärkeyden. Lisäksi opiskelijat ja hakijat saavat tietoa aikaisemmin valmistuneiden urapoluista omaa uraa suunnitellessaan. Korkeakoululle uraseurantakysely antaa tietoa siitä, miten hyvin korkeakouluopintojen tuottama osaaminen vastaa työelämän tarpeita. Korkeakoulun tuottaman osaamisen ja nykyisessä työelämässä tarvittavien taitojen välinen erotus indikoi mm. työelämässä tapahtuvia muutoksia ja antaa signaaleja koulutuksen laadun sekä jatkuvan oppimisen palvelujen ja opetustarjonnan kehittämiseen. Sekin on hyvä muistaa, että kyselyn vastaajat ovat ammattikorkeakouluille potentiaalisia yhteistyökumppaneita sekä jatkuvan oppimisen palvelujen hyödyntäjiä.

Korkeakoulujen laatutoimijoille tehdyn kyselyn mukaan uraseurantakyselyn tuloksia hyödynnetään korkeakouluissa jo varsin monipuolisesti, ja tiedon jakamiselle on löydetty useita kohderyhmiä ja kanavia. Kysely on vielä suhteellisen uusi, ja hyviä käytänteitä aineiston systemaattiseen hyödyntämiseen kaivataan edelleen.

Asiasanat / Key words:

uraseuranta, alumnit, työurat, laadullinen työllistyminen, seurantamittarit, rahoitusmalli, työelämäpalaute

The Career Monitoring Survey provides information on the quality of employment

In the funding season of Universities of Applied Sciences starting from 2021, the quality of employment is considered in addition to the quantity. This refers to the correspondence between the employment of graduates and the education and, especially, the level of degree. The quality of employment is studied with the career monitoring survey, which is carried out annually. The target group is those who have completed a UAS Bachelor's degree five years earlier.

For higher education institutions, the career monitoring survey provides information on how well the competence produced by the higher education studies meets the needs of working life. For current students, the survey produces information on what kind of skills they are expected to possess in working life and helps to understand the importance of developing other skills besides the professional ones. The difference between the competence produced by the higher education institution and the skills required in working life indicates the changes occurring in working life and provides signals for the development of the quality of education as well as the continuous learning services and courses offered.

Key words: career monitoring, alumni, working career, qualitative employment, monitoring indicators, funding model, working life feedback

Lähteet:

Marttila, L. (2017) Mikä on AMKista uralle!? Teoksessa Jokinen, T. & Marttila, L. (toim.) Näkökulmia uraseurantaan ja uraohjaukseen – AMKista uralle! -hankkeen loppuraportti. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B: 94. 126 s. <<http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/94-Nakokulmia-uraseurantaan-ja-uraohjaukseen.pdf>>.

OKM (2017). Ehdotus laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin 1.1.2019 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017: 8. 50 s. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79311/okm08.pdf>>.

OKM (2018). Luovuutta, dynamiikkaa ja toimintamahdollisuuksia ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleiksi vuodesta 2021 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018: 35. 72 s. Haettu 10.9.2020 osoitteesta <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161252/okm35.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

OKM (2019). Korkeakoulujen ja tiedelaitosten ohjaus, rahoitus ja sopimukset. Haettu 8.9.2020 osoitteesta <<https://minedu.fi/ohjaus-rahoitus-ja-sopimukset>>.